

Energimarknadsinspektionen
Conny Bäckman
registrator@ei.se
conny.backman@ei.se

Diarienumr
2017-101611

Datum
2018-03-16

Yttrande över koncessionsansökan för en 420 kV luftledning från Nybro till Hemsjö i Nybro, Emmaboda, Tingsryd, Ronneby, Karlshamn och Olofströms kommuner i Kalmar, Kronobergs och Blekinge län

BirdLife Sverige har av Energimarknadsinspektionen (Ei) beretts möjlighet att yttra sig över tillståndsansökan för en 420 kV luftledning från Nybro till Hemsjö i Nybro, Emmaboda, Tingsryds, Ronneby, Karlshamns och Olofströms kommuner i Kalmar, Kronobergs och Blekinge län. Vi har tidigare (2016-01-14; bilaga 1) yttrat oss till Svenska kraftnät (bolaget), men utan något gensvar. I underlaget till koncessionsansökan uppges att samråd hållits, men ingen av de tre ornitologiska föreningarna i Blekinge har kontaktats.

Vid eventuellt beviljande av tillstånd för nätkoncession anser vi att Ei bör föreskriva vissa villkor för att inte orsaka alltför negativ påverkan på förekommande naturvärden. Förslag på villkor och motiveringar till dessa anges nedan.

Kraftledningar utgör en påtaglig fara för fåglar, dels genom risken för kollision och dels genom potentiell strömgenomgång, och är för vissa fågelpopulationer en av de främsta dödsorsakerna. Bolaget bör därför åläggas att uppföra ett kraftledningssystem som är någorlunda säkert för fåglar. Det innebär bland annat att stolpar med tillhörande regler och isolatorer konstrueras så att fåglar som landar på dem inte kan komma åt spänningssatta delar. Likaså måste spänningssatta ledningar förses med isolerande skydd (där fåglar kan kortsluta dem). Detsamma gäller ledare till säkringsapparat samt mellan transformatorers ventilavledare och isolatorer. Hängande isolatorer bör användas och isolatorns längd bör vara minst 60 cm. Avståndet mellan isolatorer och ledningar bör vara minst 160 cm och helst 240 cm. Transformatorer måste utrustas med "huvan uven" (HU 150) eller liknande. Transformatorstationer bör byggas in så att fåglar inte riskerar att kortsluta anläggningarna.

För att minska risken för kollision bör ledningar placeras i horisontalplan och alternativ utan topplina (jordlina/åskledare) bör tillämpas. På platser som bedöms ha hög kollisionsrisk ska

fågelavvisare appliceras på ledningarna. I det aktuella fallet rekommenderar inventeringskonsulten att bolaget sätter upp fågelavvisare där ledningen passerar öppna vattenytor och större öppna våtmarker, företrädesvis vid fågelsjöarna Getasjön, Harebosjön, Krokfjärden, Follsjön och Öjasjön samt vid större åar, till exempel Mörrumsån. BirdLife Sverige anser att Ei, i den mån föreliggande ansökan beviljas tillstånd, bör föreskriva bolaget villkor med sådan lydelse.

BirdLife Sverige anser emellertid att sträckningen rakt över Harebosjön (och med stor sannolikhet även sträckningen över Getasjöns norra strand) står i direkt strid med Bernkonventionens direktiv 110 om åtgärder för att förhindra att fåglar dödas i ledningsnät och elkonstruktioner. Sverige har genom andra konventioner också förbundit sig att ta hänsyn till och bevara viktiga rastlokaler för flyttande fåglar. Harebosjön är en mycket viktig rastlokal för sångsvan och den förslagna ledningen riskerar att döda betydande antal. Bolaget informerade på samrådsmöte att det gick att vinkla ledningen runt hinder som sjöar, men några sådana anpassningar finns inte i föreliggande ansökan. Bolaget har angivit att Emmaboda kommun har motsatt sig alternativ sträckning med hänvisning till befintlig bebyggelse. BirdLife Sverige anser därmed att bolaget måste ta fram ett nytt förslag på sträckning förbi Harebosjön.

Den planerade ledningen passerar också skyddsvärd natur i Blekinge och berör bland annat de glesa skogshönspopulationerna i norra delen av Ronneby kommun, där speciellt orren är på stark tillbakagång sedan länge. Med anledning av att skogshöns är överrepresenterade i kollisionstatistik¹ anser BirdLife Sverige att fågelavvisare ska placeras ut där ledningarna passerar i närheten av angiven stor orrspelsplats. Lämpligen appliceras fågelavvisare på ledningarna inom åtminstone 500 meter från lokalen (utifrån kanten av myren). Inom denna zon ska ej heller några anläggningsarbeten genomföras under orrarnas spelperiod 15 mars – 25 maj. Liknande bör gälla för tjäder, som är fåtalig och minskande i södra Sverige, vilket innebär att de av inventeringskonsulten identifierade tjäderbiotoperna bör skyddas från avverkning. Tjäders spelperiod är mindre utdragen än orrens och därför kan perioden 1 april – 15 maj vara tillräcklig för stopp för anläggningsarbeten avseende den arten.

Generellt anser undertecknande föreningar att exploatering av juridiskt skyddad natur i möjligaste mån ska undvikas. Vi ber därför att Ei granskar passagen av Mieån och Lobergets naturreservat särskilt noga för att bedöma om det inte finns möjlighet att undvika skador på naturvärden som samhället investerat i för att bevara dem för framtiden.

¹ Bevanger (1995). *Estimates and population consequences of tetraonid mortality caused by collision with high tension power lines in Norway*. Journal of Applied Ecology 32: 745–753.

Ledningen kommer vidare att passera Öjasjön strax före den korsar Mörrumsån i Karlshamns kommun. Av ansökan att döma är uppgifterna därifrån främst hämtade från Artportalen. Blekinges inland är allt annat än välbesökt av ornitologer och kraftigt underrapporterat i systemet. Uppgifterna i ansökan måste således kompletteras enligt följande:

- Storlom häckar återkommande i Öjasjön. Även de år häckning inte konstateras, utnyttjas den frekvent för födosök. Öjasjön måste därför betraktas som en häckningssjö och bolaget vara skyldigt att vidta åtgärder, såsom uppförande av fågelavvisare, som minskar risken för att lommar kolliderar med ledningar.
- Lärkfalk häckar i/vid Öjasjön.
- Fiskgjuse födosöker frekvent i Öjasjön, men häckar ej där (utan ca 5 km därifrån). Ur tillståndsperspektiv (med hänvisning till Artskyddsförordningen) är det högst väsentligt att säkerställa hela fortplantningsområdet, där givetvis frekventa födosöksområden ingår. Riskbedömning och tillämpning av eventuella villkor för att undvika kollision måste därmed göras utifrån fiskgjusarnas rörelsemönster till/från sjön.
- Trana häckar i surdrag runt Öjasjön.
- Havsörn häckar i Mörrumsåns direkta närhet. Hur långt från aktuell ledningsdragnings är dock för närvarande okänt, men havsörn observeras födosöka utmed Mörrumsån (till exempel sträckan Åkeholm – Hovmansbygd) flera gånger dagligen. Vid röjning av ledningsgator i närheten av Hemsjö angavs i media att hänsyn tagits till ett havsörnsbo. Vi utgår ifrån att detta bo inte berörs av breddning av befintliga ledningsgator.
- Berguv har tidigare (början av 2000-talet) häckat utmed aktuell sträcka av Mörrumsådalen. Branterna, med berg i dagen och grövre stenskravel runt ån, är viktiga möjliga häckbiotoper om berguvsstammen återhämtar sig i Blekinge. Således bör påverkan på dessa minimeras.
- Mörrumsån är en viktig ledlinje för sträckande/flyttande fåglar, varför det är särskilt viktigt med fågelavvisare på ledningar som passerar över ån.

Utmed sjöar och vattendrag rekommenderar inventeringskonsulten att så mycket vegetation som möjligt sparas i en minst 20 m bred bård i strandzonen. De vattendrag som i första hand föreslås för åtgärden är Mörrumsån, Ronnebyån, Mieån, Bräkneån, Ronnebyån, Lyckebyån och Getasjöbäcken (N Getasjön). Vid mindre bäckar som till exempel Källebäcken, Skallebobäcken (Långasjö) och Lindåsabäcken kan hänsyn möjligen tas i en mindre zon, förslagsvis 5–10 m närmast ån. BirdLife Sverige delar dessa synpunkter.

För att minska påverkan på fågellivet ska vegetationsröjning så långt det är möjligt genomföras utanför den mest intensiva häckningsperioden. Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt avsåg 2017-08-25 (mål nr M 648-17) överklagan från ett kraftbolag och fastslog därmed länsstyrelsens beslut att stolpbyten och vegetationsröjning inte får ske

under häckningsperioden (april–juli) för rödlistade fågelarter. Domstolen ansåg därvid att bolaget, genom att bygga sin "inventering" på uppgifter från artportalen, *inte* hade visat att särskilt skyddsvärda arter *inte* förekom på den aktuella platsen. Slutsatsen blir att regelrätta inventeringar ska krävas inför kraftledningsbeslut samt att artskyddsförordningens/fågeldirektivets skydd av fåglars fortplantningsområden gäller för vegetationsröjning i samband med kraftledningsarbeten. Ei ska således verka för att åtgärder som innebär förstörelse av fåglars boplatser undviks i möjligaste mån, då artskyddsförordningen/fågeldirektivet omfattar *alla* fågelarter. BirdLife Sverige anser att vegetationsröjning i samband med kraftledningsarbeten endast i undantagsfall bör utföras under perioden maj–juli.

Vidare rekommendationer finns i våra riktlinjer för kraftledning, som finns att ladda ner på den här webbsidan <http://birdlife.se/sveriges-ornitologiska-forening/om-oss/dokument/>

Daniel Bengtsson
Fågelskyddsansvarig
BirdLife Sverige
Tel. 070 515 45 33
E-post: daniel.bengtsson@birdlife.se

Ulf Oscarsson
Ordförande
Blekinge Ornitologiska Förening
E-post: ordforande@blof.se